

ODLUKA
O
SMERNICAMA ZA PRIMENU ODREDBA ZAKONA O
SPREČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA
TERORIZMA ZA OBVEZNIKE NAD KOJIMA
NARODNA BANKA SRBIJE VRŠI NADZOR

*- "Službeni glasnik RS", broj 13/2018 -
Ovaj pravilnik je donet na osnovu člana 6. stav 1, člana 38. stav 1, člana 39.
tačka 5) i člana 114. Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja
terorizma i člana 15. stav 1. Zakona o Narodnoj banci Srbije, stupa na snagu
22. februara 2018. godine a primenjuje se od 1. aprila 2018. godine.*

1. Donose se Smernice za primenu odredaba Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma za obveznike nad kojima Narodna banka Srbije vrši nadzor, koje su sastavni deo ove odluke.
2. Obveznici iz tačke 1. ove odluke dužni su da svoje unutrašnje akte usklade sa smernicama iz te tačke najkasnije 25. marta 2018. godine.
3. Danom početka primene ove odluke prestaju da važe *Odluka o Smernicama za procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma* ("Službeni glasnik RS", br. 46/09 i 104/09) i *Odluka o minimalnoj sadržini Procedure "Upoznaj svog klijenta"* ("Službeni glasnik RS", broj 46/09).
4. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjuje se od 1. aprila 2018. godine.

SMERNICE ZA PRIMENU ODREDBA ZAKONA O
SPREČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA
TERORIZMA ZA OBVEZNIKE NAD KOJIMA NARODNA
BANKA SRBIJE VRŠI NADZOR

1. Ovim smernicama uređuje se način na koji obveznik nad kojim Narodna banka Srbije vrši nadzor izrađuje analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, postupak po kome utvrđuje da li je stranka ili stvarni vlasnik stranke funkcioner, kao i način primene drugih odredaba zakona kojim se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Zakon).

Obveznikom nad kojim Narodna banka Srbije vrši nadzor (u daljem tekstu: obveznik) smatraju se banka, društvo za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima, davalac finansijskog lizinga, društvo za osiguranje, društvo za posredovanje u osiguranju, kao i društvo za zastupanje u osiguranju i zastupnik u osiguranju koji imaju dozvolu za obavljanje poslova osiguranja života - osim društava za zastupanje i zastupnika u osiguranju za čiji rad odgovara društvo za osiguranje u skladu sa zakonom - institucija elektronskog novca, platna institucija, javni poštanski operator sa sedištem u Republici Srbiji osnovan u skladu sa zakonom kojim se uređuju poštanske usluge i lica koja se bave pružanjem usluga kupovine,

prodaje ili prenosa virtuelnih valuta ili zamene tih valuta za novac ili drugu imovinu preko internet platformi, uređaja u fizičkom obliku ili na drugi način, odnosno koja posreduju pri pružanju ovih usluga.

Opšti deo ovih smernica primenjuju svi obveznici, dok posebni deo ovih smernica primenjuju oni obveznici na koje se taj deo odnosi, imajući u vidu specifične okolnosti u vezi s rizikom proizvoda, rizikom stranke, rizikom načina uspostavljanja i odvijanja poslovnog odnosa i geografskim rizikom koje se odnose samo na te obveznike.

OPŠTI DEO

2. Rizik od pranja novca i finansiranja terorizma jeste rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat, kapital ili reputaciju obveznika, usled korišćenja obveznika (neposrednog ili posrednog korišćenja poslovnog odnosa, transakcije, usluge ili proizvoda obveznika) u svrhu pranja novca i/ili finansiranja terorizma.

Rizik od pranja novca i finansiranja terorizma nastaje naročito kao posledica propuštanja usklađivanja poslovanja obveznika sa zakonom, propisima i unutrašnjim aktima kojima se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno kao posledica međusobne neusklađenosti unutrašnjih akata kojima se uređuje postupanje obveznika i njegovih zaposlenih u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma.

3. Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma naročito obuhvata:

- identifikovanje i procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u odnosu na celokupno poslovanje obveznika;
- usvajanje i primenu unutrašnjih akata za blagovremeno i sveobuhvatno identifikovanje, procenu, merenje, praćenje, kontrolu i ublažavanje rizika od pranja novca i finansiranja terorizma i izveštavanje o tom riziku;
- uspostavljanje odgovarajuće unutrašnje organizacije, odnosno organizacione strukture obveznika;
- kontinuirano praćenje i nadzor nad ovim rizikom.

1. Identifikacija i procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma

Analiza rizika od pranja novca i finansiranja terorizma

4. Obveznik je dužan da izradi i redovno ažurira analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: analiza rizika) u skladu sa Zakonom, ovim smernicama i procenom rizika od pranja novca i finansiranja terorizma izrađenom na nacionalnom nivou. Analiza rizika mora biti srazmerna prirodi i obimu poslovanja, kao i veličini obveznika, te uzimati u obzir osnovne vrste rizika (rizik stranke, geografski rizik, rizik transakcije i rizik usluge), kao i druge vrste rizika koje je obveznik identifikovao zbog specifičnosti svog poslovanja.

Pristup obveznika analizi rizika zasniva se na analizi rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u odnosu na celokupno poslovanje obveznika, kao i na analizi tog rizika za svaku grupu ili vrstu stranke, poslovnog odnosa, proizvoda/usluge koje pruža, odnosno transakcije.

U procesu izrade analize rizika obveznik procenjuje verovatnoću da će se njegovo poslovanje iskoristiti u svrhu pranja novca ili finansiranja terorizma. Analiza rizika u odnosu na celokupno poslovanje obveznika ima za cilj identifikovanje izloženosti obveznika riziku od pranja novca i finansiranja terorizma i segmenata poslovanja obveznika kojima treba dati prioritet u preduzimanju aktivnosti radi efikasnog upravljanja ovom vrstom rizika.

Obveznik identifikuje svaki segment svog poslovanja (izvore rizika), tj. vrstu, obim i složenost svog poslovanja, sve postojeće i nove proizvode/usluge, procese, aktivnosti i postupke kako bi procenio u kom segmentu poslovanja se može pojaviti pretnja od pranja novca i finansiranja terorizma (verovatnoća pojave rizika). Nakon toga, obveznik je dužan i da adekvatno proceni negativne posledice koje bi mogle da nastanu iz tog izvora rizika, kao i njihovo potencijalno dejstvo na realizaciju ciljeva poslovanja (finansijski gubitak kao posledica izvršenja krivičnog dela ili izrečenih novčanih kazni, negativne posledice na reputaciju obveznika i dr.).

Na osnovu procenjene verovatnoće pojave rizika i procenjenih negativnih posledica, obveznik utvrđuje nivo izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma za svaki segment svog poslovanja (npr. veličina poslovne mreže, jer razgranatost poslovne mreže može uticati na veću verovatnoću pojave rizika zbog otežanog poznavanja ili praćenja poslovanja stranke, što za posledicu može imati nedovoljno informacija o stranci, pa je samim tim i nivo rizika veći; poveravanje poslova koji se odnose na radnje i mere poznavanja i praćenja stranke drugim licima može uticati na veću verovatnoću pojave rizika, a naročito u slučaju da obveznik ima samo jednu ekspozituru i celokupno poslovanje obavlja preko ovih lica).

U procesu izrade analize rizika obveznik utvrđuje i karakteristike stranaka, proizvoda/usluga, transakcija, načina uspostavljanja poslovnog odnosa i lokacija i, dovođenjem u vezu tih specifičnih karakteristika, procenjuje verovatnoću da će se proizvodi/usluge, transakcije, način uspostavljanja poslovnog odnosa i lokacija iskoristiti u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma, posledice koje u konkretnoj situaciji mogu nastati i nivo izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma. Analiza određenih vrsta rizika i njihovih kombinacija specifična je za svakog obveznika, te se zaključak o ukupnom nivou rizika mora zasnivati na svim relevantnim raspoloživim podacima i informacijama.

Analiza rizika za svaku grupu ili vrstu stranke, poslovni odnos, transakciju, proizvod/uslugu koje obveznik pruža u okviru svoje delatnosti i način uspostavljanja poslovnog odnosa sa strankom - ima za cilj utvrđivanje kriterijuma na osnovu kojih će obveznik određenu stranku, poslovni odnos, proizvod/uslugu ili transakciju svrstati u jednu od kategorija rizika u skladu sa zakonom. Svrstavanje stranke u jednu od kategorija rizika vrši se kako analizom određenih vrsta rizika tako i njihovom kombinacijom, u zavisnosti od specifičnosti svakog obveznika. Od kategorije rizika stranke, poslovnog odnosa, proizvoda/usluge ili transakcije zavisi i koje će radnje i mere poznavanja i praćenja stranke obveznik preduzeti u skladu sa Zakonom (opšte, pojačane, pojednostavljene).

Analizu rizika u odnosu na svoje celokupno poslovanje i analizu rizika koja ima za cilj svrstavanje stranke u jednu od kategorija rizika - obveznik zasniva na svim relevantnim informacijama.

Procena rizika

5. Procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u smislu ovih smernica obuhvata dve faze:

- identifikovanje vrsta rizika;

- procenu rizika.

Identifikovanje vrsta rizika

6. Obveznik treba da identifikuje rizik od pranja novca i finansiranja terorizma kome je izložen ili će biti izložen pri uspostavljanju poslovnog odnosa sa strankom ili vršenju transakcije. S tim ciljem, obveznik razmatra sve relevantne vrste rizika, pri čemu uvek uzima u obzir rizik stranke, geografski rizik, rizik transakcije i rizik usluge.

Izvori informacija

Kod identifikovanja rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, obveznik koristi informacije koje je pribavio sprovođenjem radnji i mera poznavanja i praćenja stranke, kao i druge različite izvore informacija, uključujući i javno dostupne baze podataka.

Obveznik uvek uzima u obzir procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma izrađenu na nacionalnom nivou, kao i druge objave i upozorenja koje su izdali državni organi i organi nadležni za vršenje nadzora nad primenom zakona.

Obveznik može da uzme u obzir i druge izvore informacija (sopstveno iskustvo, informacije organizacija civilnog društva - kao što su izveštaji o državama, informacije od međunarodnih tela koja uspostavljaju standarde, kao što su izveštaji o međusobnoj proceni ili neobavezujuće crne liste, statističke podatke, informacije iz medija i dr.).

Rizik stranke

7. Radi identifikovanja rizika stranke, uključujući i stvarnog vlasnika stranke, obveznik razmatra rizike koji su povezani s načinom poslovanja i vrstom profesionalne delatnosti, reputacijom, vlasničkom i organizacionom strukturom, kao i ponašanjem stranke u vezi s poslovnim odnosom ili transakcijom.

U odnosu na delatnost, odnosno profesiju stranke, odnosno stvarnog vlasnika stranke, na visok rizik od pranja novca i finansiranja terorizma mogu ukazati sledeće okolnosti:

- stranka ili stvarni vlasnik stranke obavlja delatnosti u oblasti građevine, trgovine oružjem i njegove proizvodnje, trgovine dobrima velike vrednosti (kao što su plemeniti metali, drago kamenje, automobili, umetnine itd.);

- stranka ili stvarni vlasnik stranke obavlja delatnosti za koje je karakterističan veliki obrt i uplate gotovine (kao što su restorani, pumpe, menjači, kazina, prodavnice, perionice automobila, cvečare, prevoznici robe i putnika itd.);

- stranka je strana banka ili druga slična finansijska institucija države koja ne primenjuje standarde u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;

- stranka ili stvarni vlasnik stranke je funkcioner Republike Srbije, druge države ili međunarodne organizacije ili je to bio u poslednje četiri godine, ili lice koje je član uže porodice tog funkcionera ili njegov bliski saradnik (u tom slučaju obveznik uvek sprovodi pojačane radnje i mere poznavanja i praćenja stranke u skladu sa zakonom);

- stranka ili stvarni vlasnik stranke je finansijska institucija za čije osnivanje, u skladu s propisima države u kojoj je osnovana, nije potrebno dobiti dozvolu odgovarajućeg nadzornog

tela, odnosno koja nije subjekt nadzora nad primenom radnji i mera iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;

- stranka ili stvarni vlasnik stranke je pravno lice osnovano izdavanjem hartija od vrednosti na donosioca;

- stranka je privatni investicioni fond.

U odnosu na reputaciju stranke, odnosno stvarnog vlasnika stranke, na visok rizik od pranja novca i finansiranja terorizma mogu ukazati sledeće okolnosti:

- informacije iz pouzdanih i relevantnih izvora o povezanosti stranke ili stvarnog vlasnika stranke s krivičnim delima pranja novca i finansiranja terorizma;

- stranka ili stvarni vlasnik stranke nalazi se na listi lica protiv kojih su na snazi sankcije, embargo ili druge slične mere Ujedinjenih nacija;

- saznanje da je stranka ili stvarni vlasnik stranke prijavljivana za sumnjive transakcije;

- Uprava za sprečavanje pranja novca (u daljem tekstu: Uprava) je u vezi s tom strankom ili stvarnim vlasnikom stranke u poslednje tri godine zahtevala od obveznika dostavljanje podataka o licima i transakcijama za koje postoje osnovi sumnje da je reč o pranju novca ili finansiranju terorizma;

- Uprava je u vezi s tom strankom u poslednje tri godine obvezniku izdala pismeni nalog za privremeno obustavljanje izvršenja transakcije;

- Uprava je u poslednje tri godine obvezniku izdala pismeni nalog za praćenje poslovanja te stranke (svih transakcija ili poslova tog lica koji se vrše kod obveznika).

U odnosu na vlasničku ili organizacionu strukturu stranke ili stvarnog vlasnika stranke, na visok rizik od pranja novca i finansiranja terorizma mogu ukazati sledeće okolnosti:

- zbog organizacione strukture, pravne forme ili složenih i nejasnih vlasničkih odnosa, teško je utvrditi identitet stvarnih vlasnika stranke ili lica koja njima upravljaju;

- ne postoje razumni razlozi za izmenu vlasničke strukture stranke;

- stranka ili stvarni vlasnik stranke je neprofitna organizacija koja može biti korišćena u svrhe finansiranja terorizma;

- stranka ili stvarni vlasnik stranke je lice s nesrazmerno malim brojem zaposlenih u odnosu na obim poslovanja i/ili lice koje nema svoju infrastrukturu, poslovne prostorije i dr.;

- stranka ili stvarni vlasnik stranke je ošor pravno lice ili lice stranog prava.

U odnosu na ponašanje stranke, odnosno stvarnog vlasnika stranke u vezi s poslovnim odnosom ili transakcijom, na visok rizik od pranja novca i finansiranja terorizma mogu ukazati sledeće okolnosti:

- stranka ne dostavlja sve potrebne dokaze o identitetu, a za to ne postoje objektivni razlozi, ili postoji sumnja u vezi sa identitetom stranke ili stvarnog vlasnika stranke;

- postoje indicije da stranka izbegava uspostavljanje poslovnog odnosa sa obveznikom (npr. zahteva vršenje jedne ili više transakcija iako bi uspostavljanje poslovnog odnosa bilo ekonomski logičnije);

- poslovna aktivnost ili transakcije stranke vrše se pod neuobičajenim okolnostima;

- stranka koristi proizvode ili usluge na način na koji to nije očekivano kada je uspostavljen poslovni odnos;

- stranka je nerezident a usluge bi joj bile adekvatnije pružene u nekoj drugoj zemlji ili ne postoji ekonomska logika za vrstu usluge koju stranka zahteva;

- postoji sumnja da stranka ne postupa za svoj račun, odnosno da sprovodi instrukcije trećeg lica;

- stranka nije fizički prisutna kod obveznika pri utvrđivanju i proveru njenog identiteta (u tom slučaju obveznik uvek sprovodi pojačane radnje i mere poznavanja i praćenja stranke u skladu sa zakonom).

Pod neuobičajenim okolnostima u smislu stava 5, alineja treća, ove tačke smatraju se naročito:

- znatna i neočekivana udaljenost između lokacije stranke i organizacione jedinice obveznika u kojoj stranka otvara račun, uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakciju;

- često i neočekivano uspostavljanje, bez ekonomskog opravdanja, poslovnih odnosa slične vrste s više banaka, kao što je otvaranje računa u više banaka, zaključivanje više ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu u kratkom periodu (bez obzira na to da li su zaključeni s jednim ili s više društava za upravljanje) ili više ugovora o finansijskom lizingu s više davalaca finansijskog lizinga i sl.;

- česti i neočekivani prenosi, i to bez ekonomski jasnog razloga, sredstava s računa u jednoj banci na račune u drugoj, posebno ako se banke nalaze na različitim lokacijama, osim u slučaju da su u pitanju multinacionalne kompanije koje posluju preko više računa, i česti transferi sredstava iz jednog dobrovoljnog penzijskog fonda u drugi;

- insistiranje na uplati većeg procenta učešća u nabavci predmeta lizinga od onog koji je propisan i koji, u skladu sa opštim uslovima svog poslovanja, davalac finansijskog lizinga zahteva pri zaključenju ugovora o finansijskom lizingu;

- izmena ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu radi uvećanja iznosa doprinosa;

- učlanjivanje u dobrovoljni penzijski fond, odnosno uplate sredstava na individualni račun lica kod kojih zbog godina starosti ne postoji mogućnost znatnog perioda akumulacije;

- raskidanje ugovora o penzijskim planovima i ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu ubrzo nakon njihovog zaključivanja, a naročito ako je reč o visokim iznosima doprinosa;

- zahtev da se sredstva akumulirana na individualnom računu člana dobrovoljnog penzijskog fonda isplate na tekući račun trećeg lica ili na račun lica na teritoriji države u kojoj se ne primenjuju standardi u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;

- zaključivanje većeg broja polisa kod različitih osiguravajućih društava, posebno u kratkom periodu, česte izmene i otkazivanja ugovora, prihvatanje nepovoljnih uslova u ugovoru o osiguranju, insistiranje na tajnosti transakcije i sl.

Obveznik treba da uzme u obzir da pojedine okolnosti iz ove tačke neće biti očigledne na samom početku uspostavljanja poslovnog odnosa, odnosno kod vršenja jedne transakcije.

Geografski rizik

8. Radi identifikovanja geografskog rizika, obveznik razmatra naročito rizik u odnosu na državu u kojoj stranka ili stvarni vlasnik stranke ima sedište, obavlja delatnost ili s kojom je na relevantan način povezana.

Značaj faktora geografskog rizika često zavisi od prirode i svrhe poslovnog odnosa, te obveznik uzima u obzir sledeće:

- ako je imovina koja se koristi u poslovnom odnosu ostvarena u inostranstvu, obveznik je dužan da utvrdi kakav je sistem protiv pranja novca i finansiranja terorizma uspostavljen u toj zemlji;

- ako su sredstva primljena iz države za koju je poznato da u njoj deluju terorističke organizacije ili su poslata u takvu državu, obveznik je dužan da razmotri u kojoj meri bi to moglo izazvati sumnju u vezi s pranjem novca i finansiranjem terorizma, na osnovu saznanja obveznika o svrsi i prirodi poslovnog odnosa;

- ako je stranka finansijska institucija druge države, obveznik posebnu pažnju treba da obrati na adekvatnost i delotvornost sistema te države protiv pranja novca i finansiranja terorizma;

- ako je stranka trust ili lice stranog prava, obveznik je dužan da, ako je primenljivo, uzme u obzir u kojoj meri je država u kojoj je stranka ili stvarni vlasnik stranke usklađena s međunarodnim poreskim standardima transparentnosti.

Radi identifikovanja delotvornosti sistema protiv pranja novca i finansiranja terorizma države, obveznik je dužan da razmotri:

- da li je država identifikovana kao država koja ima strateške nedostatke u sistemu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;

- da li postoje informacije od više verodostojnih i pouzdanih izvora o kvalitetu nadzora nad sistemom protiv pranja novca i finansiranja terorizma te države, uključujući informacije o kvalitetu i delotvornosti primene propisa i vršenju nadzora nad primenom (npr. zajednički izveštaji relevantnih međunarodnih tela).

Radi identifikovanja nivoa rizika od finansiranja terorizma za određenu državu, obveznik je dužan da razmotri sledeće faktore:

- da li postoje informacije od tela nadležnih za sprovođenje zakona ili verodostojnih i pouzdanih izvora koje ukazuju da država finansira ili podržava aktivnosti terorističkih organizacija ili je poznato da terorističke organizacije deluju u toj državi;

- da li su Ujedinjene nacije, Savet Evrope, OFAC ili druge međunarodne organizacije prema državi primenile sankcije, embargo ili slične mere.

Pri identifikovanju nivoa poreske transparentnosti i usklađenosti, obveznik naročito uzima u obzir da li postoje informacije od više verodostojnih i pouzdanih izvora o tome da se država smatra usklađenom s međunarodnim standardima poreske transparentnosti.

Radi identifikovanja rizika povezanih s prethodnim krivičnim delima u vezi s pranjem novca, obveznik razmatra naročito sledeće okolnosti:

- da li postoje informacije iz pouzdanih i verodostojnih izvora o broju prethodnih krivičnih dela u vezi s pranjem novca (npr. krivičnim delima u vezi s korupcijom, organizovanim kriminalom, izbegavanjem poreza, prevarom i imovinom);
- da li postoje informacije iz više pouzdanih i verodostojnih izvora o sposobnosti pravosuđa određene države da delotvorno procesuiru dela iz alineje prve ovog stava.

Procena rizika zavisi i od mesta poslovanja obveznika, odnosno njegovih organizacionih jedinica (npr. kod obveznika koji posluju u oblasti koju posećuje mnogo turista rizik je veći nego kod onih koji posluju u ruralnom području, gde se sve stranke i lično poznaju). Povećani rizici mogući su naročito na graničnim prelazima i aerodromima, na mestima gde je velika koncentracija stranaca ili se vrše brojne transakcije sa strancima (npr. sajmovi), u mestima u kojima se nalaze ambasade ili konzulati, u područjima u kojima postoji visok stepen korupcije i kriminala i sl.

Povećan rizik od pranja novca i finansiranja terorizma postoji i kod transakcija koje se vrše na ofšor destinacijama.

Stranke iz regiona mogu biti manje rizične od stranaka van regiona, odnosno stranaka iz država s kojima ne postoje poslovni odnosi.

Rizik proizvoda/usluge i transakcije

9. Radi identifikovanja rizika proizvoda/usluga ili transakcije, obveznik razmatra rizik koji se odnosi na: 1) nivo transparentnosti proizvoda/usluge, odnosno transakcije; 2) složenost proizvoda/usluge, odnosno transakcije; 3) vrednost proizvoda/usluge, odnosno transakcije.

Pri razmatranju nivoa transparentnosti proizvoda/usluge ili transakcije, obveznik naročito ceni u kojoj meri proizvod ili usluga ili transakcija omogućava ili olakšava anonimnost stranke, stvarnog vlasnika stranke ili vlasničke strukture (npr. akcije na donosioca, ofšor pravna lica, fiducijarni depoziti, virtualne valute, pravna lica čija je organizaciona struktura takva da im omogućava visok stepen anonimnosti i transakcije sa fiktivnim društvima), u kojoj meri postoji mogućnost da treće lice koje nije deo poslovnog odnosa daje instrukcije u vezi s tim odnosom (npr. određeni slučajevi korespondentskog bankarstva).

Pri razmatranju složenosti proizvoda/usluge ili transakcije, obveznik naročito ceni u kojoj meri je transakcija složena i da li je u odnos uključeno više strana ili više različitih pravnih sistema (npr. kod određenih slučajeva finansiranja trgovine), da li je reč o direktnim transakcijama (npr. da li se vrše redovne uplate u penzijski fond), u kojoj meri je dozvoljeno da proizvode ili usluge plaćaju treća lica ili prekomerno plaćanje kada to nije uobičajeno, ako se očekuje uplata od strane trećeg lica i da li obveznik zna identitet tog lica (npr. da li je reč o korisniku budžetskih sredstava ili o jemcu), da li se proizvodi ili usluge finansiraju transferom sredstava s računa stranke kod druge finansijske institucije na koju se primenjuju standardi u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma koji su najmanje na nivou standarda Evropske unije, da li obveznik razume rizike koji se odnose na nove proizvode, posebno one koji podrazumevaju korišćenje novih tehnoloških dostignuća ili načina plaćanja.

Pri razmatranju vrednosti proizvoda/usluga ili transakcija obveznik naročito ceni u kojoj meri se proizvodi ili usluge pružaju prevashodno u gotovini, kao što je to slučaj s pojedinim platnim uslugama i određenim tekućim računima, u kojoj meri proizvodi ili usluge olakšavaju ili podstiču transakcije velike vrednosti i da li postoje ograničenja vrednosti transakcije ili nivoa premija kako bi se umanjila mogućnost zloupotrebe proizvoda ili usluge u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma.

Obveznik je dužan da pri identifikovanju i proceni rizika od pranja novca i finansiranja terorizma blagovremeno obuhvati i rizik od pranja novca i finansiranja terorizma koji nastaje po osnovu uvođenja novih proizvoda/usluga i aktivnosti u vezi s procesima i sistemima obveznika (u daljem tekstu: novi proizvod). Pod novim proizvodom podrazumevaju se i značajno izmenjeni proizvodi, usluge i aktivnosti (u daljem tekstu: značajno izmenjeni proizvod).

Obveznik odgovarajućim unutrašnjim aktima utvrđuje šta se smatra novim proizvodima (uključujući i značajno izmenjene proizvode) i uređuje proces donošenja odluke o uvođenju tih proizvoda.

Obveznik je dužan da, pre uvođenja novog proizvoda, izvrši analizu:

- rizika od pranja novca i finansiranja terorizma koji može nastati kao posledica tog uvođenja;
- uticaja tog uvođenja na izloženost obveznika riziku od pranja novca i finansiranja terorizma;
- uticaja tog uvođenja na mogućnost adekvatnog upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Proizvodi/usluge koji nose visok rizik mogu biti:

- usluge koje su nove na tržištu, tj. nisu ranije nuđene u finansijskom sektoru i one se moraju posebno pratiti radi utvrđivanja stvarnog stepena rizika;
- privatno bankarstvo, tj. pružanje usluga privatnog bankarstva i upravljanja sredstvima stranih državljana, što može biti posebno rizično zbog toga što se o jednoj stranci koja raspolaže značajnom količinom novca stara jedan službenik ili manja grupa službenika kojima nadređeni mogu dati instrukciju da prihvate sve što stranka zahteva, a što stranka može zloupotrebiti;
- elektronsko bankarstvo u slučajevima koje obveznik predvidi svojom procedurom;
- elektronsko ispostavljanje naloga za trgovinu hartijama od vrednosti u slučajevima koje obveznik predvidi svojom procedurom;
- pružanje licima s kojima nije prethodno uspostavljen poslovni odnos u smislu Zakona onih vrsta usluga za koje je zaposleni u obvezniku na osnovu svog iskustva procenio da nose visok stepen rizika (jednokratne transakcije, npr. novčane doznake);
- pružanje usluga van poslovnih prostorija banke (npr. odobravanje potrošačkih kredita u prodajnom objektu trgovca), društva za osiguranje ili drugog subjekta u finansijskom sektoru;
- pružanje usluga otvaranja tzv. zajedničkih računa na koji se prenose sredstva iz različitih izvora i od različitih klijenata a koja se deponuju na jedan račun otvoren na jedno ime;

- otkup ili isplata čekova ili bilo kog drugog instrumenta ili hartije od vrednosti na donosioca;
- prenosive hartije od vrednosti koje glase na donosioca ili na ime fiktivnog primaoca, instrumenti koji daju mogućnost indosiranja bez ograničenja ili na drugi način daju mogućnost prenosa nakon njihove predaje ili drugi instrumenti koji su potpisani, ali ime primaoca novca nije navedeno;
- proizvod omogućava plaćanje trećeg lica čiji identitet nije poznat, a takva plaćanja nisu očekivana (npr. u slučaju stambenih kredita);
- novi proizvodi i nove poslovne prakse, uključujući nove načine uspostavljanja poslovnog odnosa, kao i upotreba novih tehnologija ili tehnologija u razvoju, kako za postojeće tako i za nove proizvode;
- odobravanje kredita obezbeđenog hipotekom ako se nepokretnost nalazi u drugoj državi, a naročito ako je teško utvrditi da li stranka ima pravo svojine nad predmetom hipoteke ili je teško utvrditi identitet stvarnog vlasnika te nepokretnosti.

Transakcije koje nose visok rizik mogu biti:

- transakcije koje značajno odudaraju od standardnog ponašanja stranke;
- transakcije koje nemaju ekonomsku opravdanost (npr. učestalo trgovanje hartijama od vrednosti kada se kupovina obavlja polaganjem gotovine na namenske račune, a ubrzo zatim prodaje ispod cene - tzv. trgovanje hartijama od vrednosti s planiranim gubitkom, neočekivana otplata kredita pre roka ili u kratkom periodu od dana odobravanja kredita, neočekivana otplata predmeta lizinga pre roka ili u kratkom periodu od dana zaključenja ugovora o finansijskom lizingu, povlačenje sredstava sa individualnog računa člana dobrovoljnog penzijskog fonda u kratkom periodu nakon njihove uplate);
- transakcije koje se sprovode na način kojim se izbegavaju standardni i uobičajeni metodi kontrole (transakcije u iznosima nešto nižim od iznosa koji su propisani kao limiti ispod kojih se ne preduzimaju mere propisane Zakonom);
- složene transakcije koje obuhvataju više učesnika bez jasne ekonomske određenosti, više međusobno povezanih transakcija koje se obavljaju u kratkom periodu ili u više intervala uzastopno u iznosu koji je ispod limita za prijavljivanje Upravi;
- pozajmice pravnim licima, a posebno pozajmice osnivača iz inostranstva pravnom licu u zemlji;
- transakcije čiji pravi osnov i razlog sprovođenja stranka očigledno prikriva;
- plaćanje za usluge konsaltinga, menadžmenta i marketinga, kao i druge usluge za koje na tržištu ne postoji određiva vrednost ili cena;
- transakcije za koje stranka odbija da dostavi dokumentaciju;
- transakcije kod kojih dokumentacija ne odgovara načinu sprovođenja same transakcije;
- transakcije kod kojih izvor sredstava nije jasan ili se ne može utvrditi njihova veza s poslovanjem stranke;

- transakcije kod kojih se polaže nesrazmerno visok iznos depozita (npr. 100%) kao obezbeđenje za dobijanje kredita ili zajma;
- najavljene blok trgovine akcijama po cenama očigledno nižim od tržišnih, kada se kao kupci pojavljuju nepoznate ili novonastale kompanije, a posebno kompanije registrovane na ofšor destinacijama;
- trgovanje akcijama u berzanskom i vanberzanskom poslovanju koje su bile predmet zaloge po osnovu pozajmica odobrenih vlasnicima akcija - tzv. provlačenje akcija kroz berzu;
- transakcije plaćanja robe i usluga partnerima stranke koji potiču sa ofšor destinacija, a iz dokumentacije se jasno vidi da roba potiče iz zemalja iz okruženja;
- transakcije po osnovu plaćanja robe ili usluga u zemljama za koje nije uobičajeno da proizvode robu koja se plaća ili da vrše tu vrstu usluge (npr. uvoz banana iz Sibira);
- učestalost transakcija po osnovu avansnog plaćanja uvoza robe ili vršenja usluga kod kojih nije izvesno da će roba stvarno biti uvezena, odnosno usluga izvršena;
- transakcije koje su namenjene licima protiv kojih su na snazi mere Ujedinjenih nacija ili Evropske unije, kao i transakcije koje stranka vrši u ime i za račun tih lica;
- uplata novčanih sredstava s računa stranke, odnosno prenos novčanih sredstava na račun stranke koje je različit od računa koje je stranka navela pri identifikaciji, odnosno preko kojeg uobičajeno posluje ili je poslovala (posebno ako je reč o prekograničnoj transakciji);
- transakcije namenjene licima s prebivalištem ili sedištem u državi koja je ofšor država ili poreski raj;
- transakcije namenjene neprofitnim organizacijama koje imaju sedišta u ofšor državi, odnosno državi koja je poreski raj ili državi koja nije članica Evropske unije;
- neuobičajeno veliki obim ili iznos transakcija.

Rizik u vezi s načinom uspostavljanja i odvijanja poslovnog odnosa

10. Radi procene rizika u vezi s načinom na koji se sa strankom uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakcija, obveznik naročito ceni da li je stranka fizički prisutna pri utvrđivanju i proveru identiteta i u slučaju da jeste - u kojoj meri je pouzdano da ta stranka neće izložiti obveznika povećanom riziku od pranja novca i finansiranja terorizma.

Ako utvrđivanje i proveru identiteta stranke vrši preko trećeg lica, obveznik prethodno ceni i da li je to lice finansijska institucija, kao i šta je preduzeo da bi se uverio da treće lice preduzima mere poznavanja i praćenja stranke i da je predmet nadzora nad primenom obaveza u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma, kao i da će odmah po zahtevu obveznika dostaviti relevantne kopije podataka o identifikaciji i proveru stranke. Obveznik ceni i pouzdanost mera poznavanja i praćenja stranke koje sprovodi treće lice.

Ako u ime stranke koja je fizičko lice poslovni odnos uspostavlja zakonski zastupnik ili punomoćnik, odnosno ako u ime stranke koja je pravno lice ili lice stranog prava poslovni odnos uspostavlja zastupnik, punomoćnik ili prokurista - razmatra se na koji način obveznik može biti uveren da će to lice prikupiti dovoljno informacija na osnovu kojih će obveznik biti upoznat sa strankom i nivoom rizika u vezi s poslovnim odnosom.

Ako je obveznik poverio vršenje pojedinih radnji i mera poznavanja i praćenja stranke drugom licu, dužan je da prethodno utvrdi da li je to lice obveznik ili drugi regulisani subjekt na koji se primenjuju obaveze u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa zakonom, kao i da li je njegovo poslovanje predmet delotvornog nadzora, da li postoje indicije da je postupanje tog lica u skladu s propisima koji se odnose na sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma neadekvatno (npr. da li je bio kažnjavao zbog nepoštovanja ovih propisa) i da li u državi u kojoj ima sedište postoji povećan rizik od pranja novca i finansiranja terorizma.

Radi identifikovanja rizika u vezi s načinom na koji se sa strankama uspostavlja i odvija poslovni odnos, obveznik razmatra da li se i na koji način poslovni odnos odvija bez fizičkog prisustva stranke, kao i rizik povezan s predstavnicima stranaka ili posrednicima koje obveznik može da angažuje, uključujući i prirodu njihove povezanosti s obveznikom.

Procena rizika

11. Obveznik sveobuhvatno sagledava sve faktore rizika koje je identifikovao kako bi odredio nivo rizika od pranja novca i finansiranja terorizma povezan s poslovnim odnosom ili transakcijom. Kao deo te procene, obveznik može odlučiti da različito ponderiše faktore rizika, u zavisnosti od njihovog pojedinačnog značaja.

Kod ponderisanja faktora rizika, obveznik utvrđuje relevantnost različitih faktora rizika u kontekstu poslovnog odnosa ili transakcije. Ovo često ima za posledicu da obveznik dodeljuje različite procene različitim faktorima (npr. obveznik može proceniti da je postojanje lične veze stranke s državom koja ima povećan stepen rizika od pranja novca i finansiranja terorizma manje relevantno, s obzirom na karakteristike proizvoda koji je u pitanju).

Ponder koji je dodeljen svakom od faktora rizika može se razlikovati u zavisnosti od konkretnog proizvoda ili stranke, ali i u zavisnosti od pojedinačnih obveznika. Kada ponderiše faktore rizika, obveznik obezbeđuje da:

- na ponderisanje ne utiče neopravdano samo jedan faktor rizika;
- ekonomska razmatranja i razmatranja koja se odnose na dobit obveznika ne utiču na procenu rizika;
- ponderisanje faktora rizika ne dovodi do situacije da se nijedan poslovni odnos ne može svrstati u kategoriju visokog rizika;
- kategorija rizika koja je utvrđena zakonom ne može da se menja;
- po potrebi, automatski generisana procena rizika može da se menja.

Ako obveznik ukupnu procenu rizika za potrebe svrstavanja poslovnog odnosa ili transakcije u određenu kategoriju vrši automatizovano, pri čemu operativni sistem ne razvija obveznik, već ga obezbeđuje treće lice - obveznik mora da razume način funkcionisanja tog sistema, uključujući i način na koji se kombinuju faktori rizika kako bi se postigla ukupna ocena rizika. Obveznik mora da bude siguran da ocena odražava njegovo razumevanje rizika od pranja novca i finansiranja terorizma i da to može da dokaže.

Na osnovu izvršene analize rizika za svaku grupu ili vrstu stranke, odnosno poslovnog odnosa, usluge koju obveznik pruža u okviru svoje delatnosti, odnosno transakcije - obveznik u skladu sa Zakonom svrstava stranku u jednu od sledećih kategorija rizika:

- kategoriju niskog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma;
- kategoriju srednjeg rizika od pranja novca i finansiranja terorizma;
- kategoriju visokog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma.

Obveznik unutrašnjim aktima može predvideti i dodatne kategorije rizika.

Radnje i mere poznavanja i praćenja stranke

12. Međunarodni standardi i Zakon omogućavaju obvezniku da, zavisno od stepena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, sprovodi tri vrste radnji i mera poznavanja i praćenja stranke - opšte, pojednostavljene i pojačane. Ove mere treba da doprinesu boljem razumevanju rizika obveznika po osnovu poslovnog odnosa i transakcije.

Opšte radnje i mere poznavanja i praćenja stranke obuhvataju utvrđivanje i potvrđivanje njenog identiteta i stvarnog vlasnika, pribavljanje informacija o svrsi i nameni poslovnog odnosa ili transakcije stranke, kao i redovno praćenje njenog poslovanja. Opšte radnje i mere primenjuju se na stranke srednjeg rizika.

Pojednostavljene radnje i mere poznavanja i praćenja stranke izvršavaju se, odnosno preduzimaju u slučajevima i na način koji su propisani Zakonom i primenjuju se na stranke niskog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma. Obveznik je dužan da uspostavi adekvatan nivo praćenja poslovanja stranke, tako da bude u stanju da otkrije neuobičajene i sumnjive transakcije. Kad se pojavi sumnja da je reč o pranju novca ili finansiranju terorizma u vezi sa strankom ili transakcijom na koju su primenjene ove radnje i mere, obveznik je dužan da izvrši dodatnu procenu i eventualno primeni pojačane radnje i mere (npr. ako je stranka domaće privredno društvo čije su izdate hartije od vrednosti uključene na berzu, pri uspostavljanju poslovnog odnosa svrstana u niskorizične i primenjene su pojednostavljene mere, a za neku transakciju te stranke obveznik posumnja da je u pitanju pranje novca ili finansiranje terorizma - ta sumnja povlači obavezu da se na tu stranku primene pojačane radnje i mere).

Pojačane radnje i mere poznavanja i praćenja stranke, pored opštih radnji i mera iz stava 1. ove tačke, obuhvataju i dodatne radnje i mere koje obveznik preduzima u slučajevima propisanim Zakonom, kao i u drugim slučajevima kad proceni da, zbog prirode poslovnog odnosa, načina vršenja transakcije, vrste transakcija, vlasničke strukture stranke, odnosno drugih okolnosti povezanih sa strankom ili transakcijom - postoji ili bi mogao postojati visok stepen rizika od pranja novca ili finansiranja terorizma. Obveznik svojim unutrašnjim aktom definiše koje će pojačane mere i u kom obimu preduzeti u svakom konkretnom slučaju.

Koje će dodatne mere obveznik preduzeti kad neku stranku svrsta u visokorizičnu kategoriju na osnovu sopstvene procene rizika, zavisi od konkretne situacije (npr. ako je stranka tako procenjena zbog vlasničke strukture, obveznik može svojim procedurama predvideti obavezu pribavljanja dodatnih podataka i obavezu dodatne provere podnete dokumentacije).

Procena rizika vrši se ne samo pri uspostavljanju saradnje sa strankom, nego i tokom te saradnje (praćenje poslovanja stranke), što znači da jedna stranka može na početku biti svrstana u visokorizične, a kasnije, tokom poslovnog odnosa, obveznik može odlučiti da primeni opšte ili pojednostavljene radnje i mere, i obrnuto. Ovo se ne odnosi na slučajeve koji su na osnovu Zakona svrstani u visokorizične i na koje se na osnovu Zakona moraju primenjivati pojačane radnje i mere.

Ako zaposleni u obvezniku koji je u neposrednom kontaktu sa strankom posumnja da u vezi s tom strankom ili njenom transakcijom postoji rizik od pranja novca i finansiranja terorizma, dužan je da o tome sačini interni pismeni izveštaj i da ga, u roku i na način koji su utvrđeni unutrašnjim aktom tog obveznika, dostavi licu zaduženom isključivo za izvršavanje obaveza iz zakona i drugih propisa kojima se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: ovlašćeno lice). Ovaj izveštaj treba da sadrži one podatke o stranci i transakciji koji ovlašćenom licu omogućavaju da proceni da li su stranka, odnosno transakcija sumnjivi.

Ako, na osnovu izveštaja iz stava 7. ove tačke ili na osnovu drugih informacija o postojanju rizika od pranja novca i finansiranja terorizma koje neposredno sazna, ovlašćeno lice neku transakciju oceni sumnjivom - to lice postupa u skladu sa zakonom, a ako je tako ne oceni - dužno je da o toj oceni sačini belešku.

Izveštaje i beleške iz st. 7. i 8. ove tačke obveznik čuva najmanje pet godina od dana njihovog sačinjavanja.

Korespondentski odnos s bankama i drugim sličnim institucijama stranih država

13. Kod uspostavljanja korespondentskog odnosa s bankama i drugim sličnim institucijama stranih država, obveznik je dužan da, pored radnji i mera poznavanja i praćenja stranke u skladu s procenom rizika, pribavi i dodatne podatke, informacije i dokumentaciju propisanu odredbama zakona.

Obveznik ne može uspostaviti korespondentski odnos sa bankom ili drugom sličnom institucijom strane države koja posluje kao kvazibanka, kao ni poslovni odnos na osnovu kog ta institucija može da koristi račun kod obveznika tako što će svojim strankama omogućiti direktno korišćenje ovog računa.

Obveznik je dužan da dokumentuje procese odlučivanja i sprovođenja pojačanih radnji i mera propisanih zakonom.

Nova tehnološka dostignuća i usluge

14. Obveznik je dužan da prepozna i da razume rizike povezane s novim ili inovativnim proizvodom ili uslugom, naročito kada to uključuje primenu novih tehnologija ili metoda plaćanja. Novi proizvodi i nove poslovne prakse, uključujući i nove načine isporuke proizvoda i upotrebu novih tehnologija u razvoju (kako za nove tako i za postojeće proizvode), naročito ako za njih ne postoji jasno razumevanje, mogu doprineti povećanom riziku od pranja novca i finansiranja terorizma.

Prilikom primene novih tehnoloških dostignuća i novih proizvoda ili usluga, obveznik je u skladu sa zakonom dužan da, pored opštih radnji i mera poznavanja i praćenja stranke, primenjuje dodatne mere kojima se umanjuju rizici i upravlja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma (npr. češće praćenje stranke radi utvrđivanja da li je njeno poslovanje očekivano imajući u vidu poznavanje stranke, njenih prihoda i dr.).

Funkcioner

15. Obveznik uređuje postupak kojim se utvrđuje da li je stranka ili stvarni vlasnik stranke funkcioner, član uže porodice funkcionera ili bliski saradnik funkcionera.

Radnje i mere poznavanja i praćenja stranke treba da budu ključni izvor informacija o tome da li je stranka funkcioner (npr. informacije o osnovnom zanimanju ili zaposlenju stranke). Obveznik koristi i druge izvore informacija koje mogu biti korisne za identifikovanje funkcionera.

Da bi došao do relevantnih informacija za identifikovanje funkcionera - obveznik preduzima sledeće aktivnosti:

- pribavlja pismenu izjavu stranke o tome da li je ona funkcioner, član uže porodice funkcionera ili bliski saradnik funkcionera;
- koristi elektronske komercijalne baze podataka koje sadrže liste funkcionera (npr. *World-Sheck*, *Factiva*, *LexisNexis*);
- pretražuje javno dostupne podatke i informacije (npr. registar funkcionera u Agenciji za borbu protiv korupcije);
- formira i upotrebljava internu bazu funkcionera (npr. veće finansijske grupacije imaju sopstvenu listu funkcionera).

Pismena izjava iz stava 3, alineja prva, ove tačke sadrži sledeće podatke:

- ime i prezime, datum i mesto rođenja, prebivalište ili boravište i JMBG funkcionera koji uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakciju, odnosno za koga se uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakcija, kao i vrstu i broj ličnog dokumenta, naziv izdavaoca, datum i mesto izdavanja;
- izjašnjenje o tome da li je stranka prema kriterijumima iz Zakona funkcioner (u izjavi treba taksativno navesti sve slučajeve predviđene Zakonom);
- podatke o tome da li je funkcioner fizičko lice koje obavlja ili je u poslednje četiri godine obavljalo visoku javnu funkciju u državi, odnosno drugoj državi ili međunarodnoj organizaciji, da li je član porodice funkcionera ili njegov bliski saradnik;
- podatke o periodu obavljanja te funkcije;
- podatke o vrsti javne funkcije koju funkcioner obavlja ili je obavljao u poslednje četiri godine;
- podatke o porodičnom odnosu, ako je stranka član uže porodice funkcionera;
- podatke o vrsti poslovne saradnje, ako je stranka bliski saradnik funkcionera.

Pri uspostavljanju poslovnog odnosa ili vršenju transakcije (u iznosu 15.000 evra ili više u dinarskoj protivvrednosti, bez obzira na to da li je reč o jednoj ili više međusobno povezanih transakcija, u slučaju da poslovni odnos nije uspostavljen) sa strankom koja je funkcioner, član uže porodice funkcionera ili bliski saradnik funkcionera, odnosno čiji je stvarni vlasnik neko od tih lica - obveznik i nad tom strankom primenjuje pojačane radnje i mere poznavanja i praćenja. Ove radnje i mere obveznik primenjuje i kad fizičko lice prestane da obavlja javnu funkciju (bivši funkcioner), i to onoliko dugo koliko mu je potrebno da zaključi da to lice nije zloupotrebilo poziciju koju je imalo, a najmanje četiri godine od dana prestanka obavljanja te funkcije.

Postupak iz stava 1. ove tačke sprovodi se i u toku trajanja poslovnog odnosa sa strankom, u okviru redovnog praćenja njenog poslovanja, pri čemu mogu biti značajni naročito sledeći faktori:

- država porekla funkcionera (rizik u vezi s postupanjem sa funkcionerom veći je ako on dolazi iz zemlje s visokim stepenom korupcije i kriminala);
- zvanje, nadležnost i ovlašćenja funkcionera (veći stepen zvanja ili veći obim ovlašćenja ukazuju na povećan rizik s obzirom na veću mogućnost upotrebe i raspodele javnih sredstava);
- obim i složenost poslovnog odnosa (veći obim i veća složenost uspostavljenog poslovnog odnosa funkcionera s finansijskom institucijom indikator su većeg stepena rizika u vezi sa ovim licem);
- vrsta proizvoda ili usluge koji se nude funkcioneru (neke kategorije usluga nose veći rizik, npr. privatno bankarstvo);
- treća lica koja posluju sa funkcionerom (funkcioneri se često oslanjaju na ofšor kompanije i banke, odnosno na subjekte smeštene u onim područjima ili zemljama koje ne primenjuju adekvatne mere i standarde za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma).

Podaci i dokumentacija pribavljeni u postupku iz ove tačke čuvaju se u dosijeu stranke u roku propisanom Zakonom.

Utvrđivanje i provera identiteta bez fizičkog prisustva stranke

16. Ako pri utvrđivanju i proveru identiteta, stranka ili zakonski zastupnik, odnosno lice koje je ovlašćeno za zastupanje pravnog lica ili lica stranog prava nisu fizički prisutni kod obveznika - u skladu sa Zakonom, obveznik je dužan da, pored opštih radnji i mera poznavanja i praćenja stranke, primenjuje dodatne mere propisane članom 39. Zakona, koje se odnose na pribavljanje dodatnih isprava, podataka ili informacija, na osnovu kojih proverava identitet stranke; dodatnu proveru podnetih isprava ili dodatno potvrđivanje podataka o stranci; to da se prva uplata na račun koji je ta stranka otvorila kod obveznika izvrši s računa te stranke otvorenog kod banke ili slične institucije, a pre izvršenja drugih transakcija stranke kod obveznika; pribavljanje podataka o razlozima odsustva stranke.

U slučaju iz stava 1. ove tačke, obveznik naročito uzima u obzir i primenu odredaba tačke 9. ovih smernica.

Ofšor pravno lice

17. U skladu sa zakonom, obveznik je dužan da utvrdi postupak po kome utvrđuje da li je stranka ili pravno lice koje se javlja u njenoj vlasničkoj strukturi ofšor pravno lice. S tim ciljem, obveznik može da koristi listu država koja je sastavni deo pravilnika kojim se utvrđuje lista država s preferencijalnim poreskim sistemom koju utvrđuje ministar nadležan za poslove finansija i liste relevantnih međunarodnih institucija (kao što su Međunarodni monetarni fond, Svetska banka i dr.).

Ako je na osnovu sprovedenog postupka utvrdio da je stranka ili pravno lice koje se javlja u vlasničkoj strukturi stranke ofšor pravno lice, obveznik je dužan da pored opštih radnji i mera poznavanja i praćenja stranke preduzme i dodatne mere u skladu sa Zakonom.

Države koje ne primenjuju međunarodne standarde u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma

18. U skladu sa Zakonom, strateški nedostaci u sistemu za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma države posebno se odnose na 1) pravni i institucionalni okvir države, a naročito na inkriminaciju krivičnih dela pranja novca i finansiranja terorizma, mere poznavanja i praćenja stranke, odredbe u vezi s čuvanjem podataka, odredbe u vezi s prijavljivanjem sumnjivih transakcija, ovlašćenja i procedure nadležnih organa tih država u vezi s pranjem novca i finansiranjem terorizma, 2) delotvornost sistema za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma u otklanjanju rizika od pranja novca i finansiranja terorizma.

Kada uspostavlja poslovni odnos ili vrši transakcije u iznosu 15.000 evra ili više a poslovni odnos nije uspostavljen sa strankom iz države koja ima strateške nedostatke u sistemu za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma - obveznik je dužan da primeni pojačane radnje i mere propisane Zakonom.

2. Unutrašnji akti

19. U skladu sa odredbama Zakona, obveznik je dužan da usvoji i primeni odgovarajuće unutrašnje akte kojima će radi efikasnog upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma obuhvatiti sve radnje i mere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma definisane zakonom, podzakonskim aktima donetim na osnovu zakona i ovim smernicama, pri čemu unutrašnji akti moraju biti srazmerni prirodi i veličini obveznika i mora ih odobriti najviše rukovodstvo.

Obveznik je dužan da unutrašnjim aktima naročito uredi:

- proces izrade analize rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, uključujući i način na koji se ta analiza uzima u obzir pri odlučivanju o preuzimanju drugih rizika, odnosno o uvođenju novih proizvoda obveznika;
- postupke i mehanizme za otkrivanje sumnjivih transakcija i/ili stranaka, kao i način postupanja zaposlenih nakon prepoznavanja takvih transakcija i postupke za dostavljanje informacija, podataka i dokumentacije na nivou obveznika;
- utvrđivanje prihvatljivosti klijenta prema stepenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma pri uspostavljanju poslovnog odnosa i u toku njegovog trajanja;
- utvrđivanje kategorije rizika stranke, usluga, proizvoda i transakcija prema faktorima rizika u odnosu na rizik od pranja novca i finansiranja terorizma;
- postupak sprovođenja radnji i mera poznavanja stranke, i redovno praćenje njenog poslovanja u skladu sa utvrđenom kategorijom rizika, uključujući proveru usklađenosti aktivnosti s prirodom poslovnog odnosa i uobičajenim obimom i vrstom njegovog poslovanja, kao i eventualnu promenu njegove kategorije rizika;
- postupak sprovođenja pojačanih radnji i mera poznavanja i praćenja stranke, posebno u slučajevima iz tač. 13. do 18. ovih smernica;
- određivanje proizvoda ili usluga koje obveznik neće pružati strankama određene kategorije rizika;

- postupak određivanja ovlašćenog lica i njegovog zamenika, kao i obezbeđivanja uslova za njihov rad u skladu sa Zakonom;
- postupak redovne unutrašnje kontrole izvršavanja obaveza iz Zakona, kao i interne revizije;
- postupak sprovođenja redovnog stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih;
- vođenje evidencija, zaštitu i čuvanje podataka iz tih evidencija;
- postupak za proveru potpunosti podataka o platiocu i primaocu plaćanja u obrascu platnog naloga ili elektronskoj poruci koja prati prenos novčanih sredstava, u skladu sa Zakonom;
- postupak u slučaju da prenos novčanih sredstava ili elektronska poruka kojom se prenose novčana sredstva ne sadrži potpune podatke, u skladu sa Zakonom;
- postupak sprovođenja mera iz zakona u poslovnim jedinicama i podređenim društvima pravnog lica u većinskom vlasništvu obveznika u stranim državama;
- kontrola primene procedura za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma na nivou grupacije, u skladu sa Zakonom;
- postupak za interno prijavljivanje za kršenje odredaba Zakona.

Obveznik je dužan da unutrašnjim aktima uredi i sledeće:

- da dosije o otvaranju računa ili uspostavljanju drugog oblika poslovnog odnosa sadrži svu potrebnu dokumentaciju propisanu Zakonom, bez obzira na to u kojoj se organizacionoj jedinici otvara račun, odnosno uspostavlja poslovni odnos;
- koje će radnje izvršiti i mere preduzeti prema strankama s kojima nije uspostavio poslovni odnos, ali za koje obavlja povremene transakcije (plaćanje računa, menjački poslovi i sl. iz delokruga obveznika);
- mere i radnje praćenja poslovanja stranke koje će u skladu sa kategorijom rizika stranke preduzeti, odnosno izvršiti u toku trajanja poslovnog odnosa, kao i uslove za promenu njenog statusa prema stepenu izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma.

Ako je obveznik banka, ona je dužna da svojim unutrašnjim aktima uredi i sledeće:

- postupanje pri uspostavljanju korespondentskih odnosa s drugim bankama, posebno stranim bankama;
- praćenje transakcija stranke koje se obavljaju preko svih njenih računa, bez obzira na vrstu računa ili organizacionu jedinicu banke kod koje su otvoreni ti računi, u skladu sa izvršenom kategorizacijom rizika stranke;
- način praćenja transakcije stranke na osnovu zaključenog ugovora ako se transakcija klijenta vrši na osnovu zaključenog ugovora o poslu s trećim licem (npr. da banka može pribaviti kopiju tog ugovora, koju overava potpisom zaposlenog u banci i datumom prijema i koju čuva deset godina).

Sastavni deo unutrašnjih akata je i lista indikatora za prepoznavanje lica i transakcija za koje postoje osnovi sumnje da je reč o pranju novca ili finansiranju terorizma, koju obveznici moraju dopunjavati prema njima poznatim trendovima i tipologijama pranja novca, kao i prema okolnostima koje proizlaze iz poslovanja obveznika.

Da bi obveznik obezbedio adekvatnu primenu odredaba svojih unutrašnjih akata, posebno je važno da relevantni zaposleni budu upoznati s navedenim odredbama i svojim obavezama i odgovornostima koje proizlaze iz tih akata.

Najviše rukovodstvo obveznika mora obezbediti da se proceni svih rizika i procesima za njihovo rešavanje pristupi stručno - s obzirom na odgovornost tog rukovodstva za zakonitost poslovanja obveznika utvrđenu zakonom.

3. Unutrašnja organizacija, odnosno organizaciona struktura obveznika

20. Obveznik je dužan da uspostavi takvu unutrašnju organizaciju, odnosno organizacionu strukturu koja će mu omogućiti efikasno upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma, uzimajući u obzir:

- prirodu, obim i složenost poslovanja;
- raznovrsnost poslovanja i geografsku rasprostranjenost;
- profil stranaka, proizvoda/usluge;
- obim i vrednost transakcija;
- nivo rizika povezanog sa svakim područjem poslovanja;
- meru u kojoj obveznik ima neposredan kontakt sa strankama, posluje preko posrednika, trećih lica ili korespondenata ili je reč o pristupu bez neposrednog kontakta.

Obveznik je dužan naročito da obezbedi:

- uslove i proces imenovanja ovlašćenog lica i njegovog zamenika, koji su odgovorni i za podnošenje izveštaja najvišem rukovodstvu obveznika, kao i za iniciranje i predlaganje odgovarajućih mera za unapređenje sistema za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i/ili finansiranja terorizma;
- obavezu svih organizacionih jedinica kod obveznika da licima iz alineje prve ovog stava obezbede pomoć i podršku pri vršenju poslova iz te alineje;
- uspostavljanje odgovarajućeg sistema izveštavanja koji će omogućiti adekvatnu komunikaciju, razmenu informacija i saradnju na svim organizacionim nivoima i relevantnim zaposlenima na svim nivoima kod obveznika obezbediti blagovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su neophodne za efikasno upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma, pri čemu taj sistem, osim redovnog izveštavanja, treba da omogućí i blagovremeno informisanje svih relevantnih nivoa o utvrđenim nedostacima u sistemu za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, preduzetim korektivnim merama i licima i rokovima utvrđenim za njihovo ispravljanje;
- zaštitu od neovlašćenog odavanja podataka o licima iz alineje prve ovog stava i drugih postupaka koji mogu uticati na neometano vršenje njihovih dužnosti.

Obveznik može, usled trajno povećanog obima poslova u vezi sa sprečavanjem i otkrivanjem pranja novca i finansiranja terorizma, prirode i obima, vrste i složenosti poslova koje obavlja, kao i rizičnog profila obveznika i nivoa njegove izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma, da omogući ovlašćenom licu i njegovom zameniku da poslove obavljaju u okviru zasebne organizacione jedinice, koja je funkcionalno odvojena od drugih organizacionih jedinica obveznika i koja je neposredno odgovorna najvišem rukovodstvu.

Ako ovlašćeno lice obavlja poslove u okviru druge organizacione jedinice obveznika, to ne može uticati na njegovu samostalnost vršenja zadataka i neposrednu odgovornost najvišem rukovodstvu obveznika u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma.

Obveznik je dužan da obezbedi da ovlašćeno lice bude na sistematizovanom radnom mestu koje mu omogućava da brzo, kvalitetno i blagovremeno izvršava obaveze propisane Zakonom i propisima donetim na osnovu Zakona, nezavisnost u radu i neposrednu komunikaciju s najvišim rukovodstvom obveznika.

4. Ocena, praćenje i nadzor u vezi s rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma

Godišnja ocena izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma

21. Radi adekvatnog upravljanja rizikom, obveznik je dužan da najmanje jednom godišnje oceni svoju ukupnu izloženost riziku od pranja novca i finansiranja terorizma. Pri davanju ove ocene, obveznik posebno treba da obuhvati širinu mreže obveznika, broj zaposlenih neposredno zaduženih za obavljanje poslova u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma u odnosu na ukupan broj zaposlenih, broj zaposlenih koji su u neposrednom kontaktu s klijentima, način organizacije poslova i odgovornosti, dinamiku zapošljavanja novih radnika, kvalitet obuke itd.

Pored navedenih faktora iz stava 1. ove tačke, obveznik je dužan da pri davanju godišnje ocene iz tog stava obuhvati najmanje i sledeće:

- strukturu i broj stranaka prema utvrđenim kategorijama rizika od pranja novca i finansiranja terorizma i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju stranaka,
- strukturu i broj visokorizičnih stranaka po rezidentnosti, zemlji porekla, vrstama proizvoda i usluga koje koriste, te načinu uspostavljanja poslovnog odnosa, kao i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju stranaka,
- strukturu i broj stranaka kod kojih je vršenje radnji i mera poznavanja i praćenja stranke povereno trećem licu i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju stranaka,
- strukturu i broj stranaka s kojima su uspostavljeni korespondentski odnosi i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju stranaka,
- zastupljenost i vrste proizvoda i usluga s povećanim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma,
- strukturu, broj i vrednost izvršenih transakcija prema utvrđenim kategorijama rizika od pranja novca i finansiranja terorizma,

- strukturu, broj i vrednost izvršenih transakcija s povećanim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju i vrednosti izvršenih transakcija,
- strukturu, broj i vrednost izvršenih gotovinskih transakcija i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju i vrednosti izvršenih transakcija,
- strukturu, broj i vrednost izvršenih gotovinskih transakcija prijavljenih Upravi i njihovo procentualno učešće u ukupnom obimu izvršenih gotovinskih transakcija,
- strukturu, broj i vrednost transakcija prijavljenih Upravi za koje postoje osnovi sumnje da je reč o pranju novca ili finansiranju terorizma i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju i vrednosti izvršenih transakcija,
- strukturu, broj i vrednost izvršenih međunarodnih transakcija i njihovo procentualno učešće u ukupnom broju i vrednosti izvršenih transakcija,
- strukturu, broj i vrednost izvršenih transakcija sa zemljama visokog rizika i njihovo procentualno učešće ukupnom broju i vrednosti izvršenih međunarodnih transakcija, kao i u ukupnom broju i vrednosti izvršenih transakcija,
- strukturu, broj i vrednost transakcija izvršenih upotrebom novih tehnoloških dostignuća.

Na osnovu faktora iz ove tačke, kao i mera koje preduzima radi ublažavanja rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, obveznik ukupnu izloženost riziku od pranja novca i finansiranja terorizma ocenjuje kao nizak rizik, srednji rizik ili visok rizik.

Obveznik je dužan da obezbedi da se, najmanje jednom godišnje, organu obveznika u čijem je to delokrugu podnosi izveštaj o ukupnoj izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma, kao i izveštaj o aktivnostima u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, koji naročito sadrži analizu da li su preduzete mere primenljive i efikasne, koji su nedostaci sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma otkriveni u toku prethodne godine i kojim rizicima mogu izložiti obveznika, kao i predlog mera za njihovo otklanjanje i za unapređenje sistema upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Kontinuirano praćenje i nadzor

22. Obveznik je dužan da ažurira procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma po osnovu poslovnog odnosa i transakcije, kao i faktore rizika na kojima se zasnivaju ove procene, kako bi se obezbedile pouzdanost, verodostojnost i relevantnost tih procena. Obveznik je dužan da procenjuje prikupljene informacije u okviru kontinuiranog nadzora poslovnog odnosa, kao i da razmatra da li promene utiču na procenu rizika.

Obveznik je dužan da uspostavi sisteme za identifikovanje rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u nastajanju, kao i da ih, po potrebi, blagovremeno uključi u svoje procene, kako na pojedinačnom nivou tako i na nivou obveznika.

Sistemi i kontrole koje je obveznik dužan da uspostavi radi identifikovanja rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u nastajanju uključuju:

- postupke kojima se obezbeđuje redovan pregled internih informacija radi identifikovanja trendova i novih spornih pitanja u vezi s pojedinačnim poslovnim odnosima, ali i poslovanjem obveznika;
- postupke kojima se obezbeđuje redovan pregled izvora informacija, što posebno uključuje redovan pregled izveštaja iz medija koji su značajni za pojedine sektore ili države u kojima obveznik aktivno posluje, redovan pregled upozorenja i izveštaja od tela nadležnih za sprovođenje Zakona, obezbeđivanje da obveznik bude svestan promena u upozorenjima na terorističke aktivnosti i režimima sankcija odmah po njihovom nastajanju i redovan pregled publikacija koje izdaju nadležna tela;
- procese za prikupljanje i pregled informacija o novim proizvodima/uslugama;
- saradnju s predstavnicima drugih sektora i nadležnim telima;
- uspostavljanje svesti o potrebi adekvatne razmene informacija unutar obveznika, kao i odgovarajuće prakse.

Unutrašnja kontrola i interna revizija

23. Obveznik je dužan da, u okviru aktivnosti koje preduzima radi efikasnog upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma, obezbedi adekvatnu redovnu unutrašnju kontrolu obavljanja poslova sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma. Obveznik sprovodi unutrašnju kontrolu u skladu sa utvrđenim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Obim sprovođenja redovne unutrašnje kontrole treba da bude u skladu s procenjenim nivoom rizika od pranja novca i finansiranja terorizma.

Obveznik je dužan da organizuje nezavisnu internu reviziju u čijem je delokrugu redovna procena adekvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma kada zakon kojim se uređuje delatnost obveznika propisuje obavezu postojanja nezavisne interne revizije, ili kada obveznik proceni da je, imajući u vidu veličinu i prirodu posla, potrebno da postoji nezavisna interna revizija.

Obveznik je dužan da obezbedi da se interna revizija vrši u skladu s veličinom i obimom poslovanja obveznika, njegovim rizičnim profilom i izloženošću riziku od pranja novca i finansiranja terorizma, kao i na način prilagođen specifičnostima sistema za sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma uspostavljenog kod obveznika. Predmet interne revizije treba da bude naročito sledeće:

- adekvatnost svih procesa koji se odnose na sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- postupak ocenjivanja rizičnosti određene stranke, poslovnog odnosa, proizvoda/usluge ili transakcije u skladu s politikom upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma i analizom rizika;
- adekvatnost zaštite prikupljenih podataka kojima raspolaže obveznik u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma;
- adekvatnost stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih u vezi sa sprečavanjem i otkrivanjem pranja novca i finansiranja terorizma;

- adekvatnost i pouzdanost postupaka dostavljanja podataka o transakcijama i licima za koje postoje osnovi sumnje na pranje novca ili finansiranja terorizma.

POSEBNI DEO

1. Korespondentski odnos s bankom ili drugom sličnom institucijom strane države

24. Pri uspostavljanju korespondentskog odnosa, obveznik je dužan da uzme u obzir da korespondentske usluge omogućavaju bankama i drugim sličnim institucijama drugih država poslovanje i pružanje različitih vrsta usluga (npr. međunarodni platni promet, "keš menadžment" - računi koji donose kamatu na depozite u različitim valutama, kupovina hartija od vrednosti), koje bez toga ne bi mogle da pružaju (kako zbog nemogućnosti poslovanja van granica domaće zemlje, tako i zbog nepostojanja platnih sistema za međunarodna plaćanja), kao i da pri izvršavanju transakcija za stranke banaka i drugih sličnih institucija drugih država, obveznik nema neposredan poslovni odnos s tim strankama (to mogu biti fizička lica, pravna lica i lica stranog prava, koja nisu osnovana u istoj državi kao banka korespondent). Posledično, stranke banaka i drugih sličnih institucija drugih država istovremeno su i stranke banke korespondenta. Zbog strukture ovih aktivnosti i ograničene dostupnosti informacija o prirodi i nameni transakcija koje se izvršavaju, banke korespondenti mogu biti izložene riziku od pranja novca i finansiranja terorizma, zbog čega su dužne da primene pojačane radnje i mere poznavanja i praćenja stranke na banke i druge slične institucije drugih država.

Faktori rizika koje je banka korespondent dužna da uzme u obzir pri proceni rizika uključuju:

1) prirodu usluga koje se pružaju, a naročito:

- namenu usluga koje se pružaju bankama i drugim sličnim institucijama strane države,

- da li će pružene bankarske usluge koristiti treća lica (uključujući i članove grupe društava u kojoj je banka ili druga slična institucija strane države), kao i različite rizike koji potiču od tih trećih lica i delova grupe društava u kojoj je banka ili druga slična institucija strane države;

2) karakteristike banke i druge slične institucije strane države i informacije o njima, a naročito:

- osnovne poslovne aktivnosti banaka i drugih sličnih institucija strane države, uključujući ciljna tržišta i sve vrste stranaka banke i tih institucija u ključnim poslovnim linijama (banka korespondent trebalo bi da poseduje adekvatno znanje o proizvodima i uslugama koje banka ili druga slična institucija strane države nudi svojim strankama, kao i o vrstama stranaka kojima pruža usluge i o tome da li posluje s licima čija delatnost predstavlja visok rizik od pranja novca i finansiranja terorizma),

- ko su članovi organa upravljanja i vlasnici banke ili druge slične institucije strane države (uključujući i stvarne vlasnike), kao i da li oni (članovi organa upravljanja, vlasnici i stvarni vlasnici) predstavljaju poseban rizik od pranja novca i finansiranja terorizma (npr. funkcioneri iz države koja je povezana s višim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma),

- politike i procedure za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, uključujući i opis radnji i mera poznavanja i praćenja koje banka ili druga slična institucija strane države primenjuje na svoje stranke, kao i mogućnost da banka korespondent pribavi informacije o konkretnoj transakciji,

- da li je protiv banke ili druge slične institucije strane države vođen sudski ili upravni postupak, kao i da li su u tim postupcima utvrđene nepravilnosti i izrečene sankcije, s podacima o težini nepravilnosti, načinu postupanja banke ili druge slične institucije strane države nakon što je nepravilnost identifikovana, težini sankcije i vremenu koje je prošlo od okončanja tih postupaka, odnosno izricanja sankcija;

3) okruženje u kojem banka ili druga slična institucija strane države posluje, a naročito:

- državu u kojoj posluje, kao i državu njenog matičnog društva, ako je različita od države u kojoj posluje banka ili druga institucija strane države (npr. potiču iz države koja je povezana s višim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma),

- kvalitet i efikasnost propisa i supervizije banaka u državi u kojoj posluje banka ili druga slična institucija strane države i države u kojoj se nalazi njeno matično društvo, ako je banka ili druga slična institucija strane države deo grupe (naročito propisi kojima se uređuje oblast sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma).

Obveznik je dužan da ceni i prethodno iskustvo u poslovanju s bankom ili drugom sličnom institucijom strane države.

Obveznik je dužan da uspostavi politike, procedure i sisteme za otkrivanje finansijske aktivnosti koja nije u skladu sa svrhom i namenom usluga koje pruža ili za otkrivanje bilo kakve finansijske aktivnosti koja je u suprotnosti sa ugovornim obavezama koje su korespondent i banka ili druga slična institucija stranog prava preuzeli pri uspostavljanju korespondentskih odnosa. Kontinuirano praćenje obavlja se na nivou koji odgovara rizičnom profilu banke ili druge slične institucije strane države.

Banka korespondent dužna je da od banke ili druge slične institucije strane države obezbedi da poruka o transakciji koja se dostavlja korespondentu sadrži potpune i tačne podatke o nalogodavcu i korisniku plaćanja, kao i da joj bude omogućeno da nadgleda transakcije. Obveznik je dužan da sačini procedure za proveru potpunosti i tačnosti podataka sadržanih u poruci o transakciji.

Faktori koji mogu doprineti ublažavanju rizika od pranja novca i finansiranja terorizma su da je obveznik na osnovu verodostojnih i pouzdanih izvora uveren:

- da kontrole pranja novca i finansiranja terorizma kod banke ili druge slične institucije strane države nisu manje delotvorne od onih propisanih Zakonom;

- da banka ili druga slična institucija strane države nema sedište u državi s povećanim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma;

- da je banka ili druga slična institucija strane države deo iste grupe društava kojoj pripada i obveznik (korespondent) i uspešno primenjuje standarde u oblasti sprečavanja pranja novca koji nisu manje delotvorni od onih koji su propisani zakonom;

- da banka ili druga slična institucija strane države posluje u državi članici Evropske unije u skladu s propisima Evropske unije.

Obveznici koji za potrebe sprovođenja analize banke ili druge slične institucije strane države koriste upitnike koje su za te potrebe sačinile međunarodne organizacije (npr. *The Wolfsberg Group Anti-Money Laundering Questionnaire*) dužni su da procene da li su informacije dobijene korišćenjem tih upitnika dovoljne za ispunjenje njihovih zakonskih obaveza.

2. Izdavaoci elektronskog novca

25. Nivo rizika od pranja novca i finansiranja terorizma povezan sa elektronskim novcem u najvećoj meri zavisi od osobina pojedinih proizvoda elektronskog novca, kao i obima u kome izdavaoci elektronskog novca preko trećih lica vrše distribuciju i otkup elektronskog novca.

Izdavaoci elektronskog novca, u smislu zakona kojim se uređuju platne usluge, pored primene opšteg dela ovih smernica, primenjuju odredbe tač. 25. do 29. ovih smernica imajući u vidu sledeće faktore rizika:

- rizik proizvoda;
- rizik stranke (imaoca elektronskog novca);
- rizik u vezi s distribucijom elektronskog novca;
- geografski rizik.

Rizik proizvoda

26. Na ocenu rizika kod izdavaoca elektronskog novca mogu ukazati sledeće okolnosti u vezi s proizvodom:

- limiti u vezi sa izdavanjem i korišćenjem elektronskog novca;
- način finansiranja (kupovine ili dopune) elektronskog novca;
- upotrebna vrednost i prenosivost.

Sledeći faktori mogu doprineti uvećanju rizika kod izdavaoca elektronskog novca u vezi s proizvodom:

- proizvod omogućava plaćanja elektronskim novcem, dopunu ili otkup tog novca (npr. podizanje gotovine) u velikim, odnosno neograničenim iznosima;
- proizvod omogućava da se na računu elektronskog novca ili na odgovarajućem instrumentu pohrane veliki ili neograničeni iznosi novčanih sredstava;
- proizvod se može finansirati (kupiti ili dopuniti) anonimno ili preko drugog proizvoda elektronskog novca, naročito ako je taj novac anonimn;
- proizvod omogućava lične prenose s jednog na drugo lice (*person-to-person - P2P*);
- elektronski novac u vezi s tim proizvodom prihvaćen je kao sredstvo plaćanja kod velikog broja trgovaca ili na velikom broju prodajnih mesta;
- proizvod je namenjen tome da ga kao sredstvo plaćanja prihvate trgovci koji prodaju robu i usluge koji su povezani s visokim rizikom od finansijskog kriminala (npr. klađenje preko interneta);
- proizvod može da se koristi za prekogranične transakcije ili za transakcije u drugoj državi;

- proizvod mogu koristiti lica koja nisu stranka, npr. određene partner-kartice, ali ne poklon kartice male vrednosti;

- proizvod omogućava otkup elektronskog novca podizanjem gotovine;

Sledeći faktori mogu doprineti smanjenju rizika kod izdavaoca elektronskog novca u vezi s proizvodom:

- ustanovljena su niska ograničenja plaćanja, dopuna ili otkupa elektronskog novca (uključujući i podizanje gotovine) u određenom periodu (iako obveznici moraju imati u vidu da ovo ograničenje samo po sebi ne mora biti dovoljno da bi predstavljalo okolnost koja može umanjiti rizik od pranja novca i finansiranja terorizma);

- ograničen je broj plaćanja, dopuna ili otkupa elektronskog novca (uključujući i podizanje gotovine) u određenom periodu;

- proizvod omogućava da se na računu elektronskog novca ili na odgovarajućem instrumentu pohrane samo iznosi male vrednosti, u bilo kom periodu;

- proizvod omogućava da sredstva za kupovinu ili za ponovnu dopunu, uz verifikaciju, budu prenesena sa samostalnog ili zajedničkog računa koji stranka ima otvoren kod finansijske institucije rezidenta Republike Srbije, odnosno rezidenta Evropskog ekonomskog prostora (u daljem tekstu: EEP);

- proizvod ne omogućava ili strogo ograničava podizanje gotovine;

- proizvod može da se upotrebi samo unutar jedne države;

- elektronski novac u vezi s tim proizvodom kao sredstvo plaćanja prihvata mali broj trgovaca ili prodajnih mesta sa čijim poslovanjem je izdavalac elektronskog novca upoznat;

- proizvod se ne može upotrebljavati ili je njegova upotreba ograničena kod trgovaca koji prodaju robe i usluge koje su povezane s visokim rizikom od finansijskog kriminala;

- proizvod je prihvaćen kao sredstvo plaćanja samo za određene vrste niskorizičnih usluga ili proizvoda.

Rizik stranke

27. Sledeći faktori mogu doprineti uvećanju rizika kod izdavaoca elektronskog novca u vezi sa strankom:

- stranka kupuje elektronski novac po osnovu nekoliko proizvoda od istog izdavaoca elektronskog novca, vrši česte dopune proizvoda ili ga otkupljuje (podizanje gotovine) u kratkim vremenskim razmacima bez ekonomskog opravdanja, a ako su sami distributeri (ili zastupnici koji delaju kao distributeri) ujedno i obveznici, ovo se odnosi i na proizvode elektronskog novca različitih izdavalaca koji su kupljeni kod istog distributera;

- vrednosti transakcija koje vrši stranka su uvek neznatno niže u odnosu na bilo koja ograničenja vrednosti (limite);

- postoje okolnosti koje ukazuju na to da proizvod upotrebljava više lica čiji identitet nije poznat izdavaocu (npr. proizvod se istovremeno koristi sa nekoliko adresa internet protokola
- (u daljem tekstu: IP adresa);
- česte su promene identifikacionih podataka stranke, poput adrese stanovanja ili IP adrese ili povezanih računa u banci;
- proizvod se ne upotrebljava za predviđenu namenu, (npr. upotrebljava se globalno, a namenjen je za upotrebu kao poklon-kartica samo na određenim prodajnim mestima).

Na nizak rizik može ukazati činjenica da je proizvod dostupan samo određenim kategorijama stranaka, npr. socijalno ugroženim licima ili zaposlenima u pravnom licu koje ih izdaje radi podmirenja troškova.

Rizik distribucije

28. Sledeći faktori mogu doprineti uvećanju rizika kod izdavaoca elektronskog novca u vezi s distribucijom elektronskog novca:

- izdavanje i distribucija elektronskog novca preko interneta (online) ili na drugi način bez fizičkog prisustva stranke, bez odgovarajućeg obezbeđenja identifikacije, poput elektronskih potpisa, elektronskih identifikacionih dokumenata, kao i drugih mera koje imaju za cilj da spreče zloupotrebu ili prikrivanje pravog identiteta;
- izdavanje elektronskog novca preko distributera koji nisu obveznici u smislu Zakona, kada se izdavalac elektronskog novca uzda da će neke od mera koje je taj obveznik dužan da sprovede radi sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma sprovedi distributer, a nije pouzdano utvrdio da posrednik ima odgovarajuće sisteme i kontrole uspostavljene radi adekvatnog preduzimanja tih mera;
- razdvajanje usluga pod kojim se podrazumeva pružanje usluga u vezi sa elektronskim novcem od strane nekoliko operativno nezavisnih pružalaca tih usluga bez odgovarajućeg nadzora i koordinacije.

Geografski rizik

29. Sledeći faktori mogu doprineti uvećanju rizika kod izdavaoca elektronskog novca u vezi s geografskim rizikom:

- činjenica da se primalac plaćanja nalazi u državi koja je povezana s većim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma;
- činjenica da se proizvod finansira iz države koja je povezana s većim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Obveznik je dužan da posebno obrati pažnju na one pravne sisteme koji su poznati po obezbeđivanju sredstava ili pružanju podrške terorističkim aktivnostima ili za koje je poznato da su u njima operativne terorističke grupe, kao i na pravne sisteme gde su na snazi finansijske sankcije, embargo ili druge kaznene mere koje su izrečene kao posledica povezanosti s terorizmom, finansiranjem terorizma ili proliferacijom.

3. Pružaoci platnih usluga

30. Pružaoci platnih usluga u smislu zakona kojim se uređuju platne usluge, pored primene opšteg dela ovih smernica, primenjuju odredbe ove tačke imajući u vidu potrebu da pri analizi rizika budu uzete u obzir okolnosti pružanja platnih usluga, a posebno platnih usluga koje zbog jednostavnosti i brzine, mogućnosti prekograničnog pružanja, kao i prirode tih usluga koja uslovljava da se češće vrše jednokratne (sporadične) platne transakcije nego platne transakcije zasnovane na poslovnom odnosu sa strankom, dovode do toga da sagledavanje relevantnog rizika vezanog za stranku može biti ograničeno (primera radi: izvršavanja novčane doznake).

Rizik proizvoda

31. Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- platna usluga omogućava platne transakcije u velikim ili neograničenim iznosima;
- platna usluga ima globalni domašaj;
- platna transakcija je zasnovana na gotovini ili se finansira anonimnim elektronskim novcem ili proizvodima elektronskog novca koji predstavljaju izuzetak od obaveze vršenja mera poznavanja i praćenja stranke, u skladu s članom 16. Zakona;
- transfer je izvršen uplatama jednog ili više platilaca iz različitih država lokalnom primaocu plaćanja.

Na nizak rizik može ukazati okolnost da se transfer vrši korišćenjem sredstava s platnog računa koji glasi na ime platioca kod finansijske institucije rezidenta Republike Srbije, odnosno rezidenta države EEP, a primalac sredstava je rezident Republike Srbije, odnosno rezident države EEP.

Rizik stranke

32. Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti koje se odnose na ponašanje stranke:

- potrebama stranke bi se moglo drugde udovoljiti na brži, odnosno jednostavniji način;
- stranka ostavlja utisak da deluje u nečije ime, na primer kada je vidljivo da druge osobe nadgledaju stranku unutar ili izvan prostorija u kojima se transakcija vrši ili stranka postupa čitajući belešku sa instrukcijama, ponašanje stranke nema ekonomsko opravdanje, npr. stranka bez pogovora prihvata nepovoljan kurs ili visoku naknadu, zahteva transakciju u valuti koja nije zvanično sredstvo plaćanja ili je neuobičajena u pravnom sistemu države u kojoj se nalazi stranka ili primalac plaćanja ili traži ili daje značajne iznose valute u velikim ili malim apoenima;
- platne transakcije stranke su uvek neznatno ispod odgovarajućih limita;
- stranka koristi uslugu na neobičan način, npr. šalje novac sama sebi ili prima novac koji je sama sebi poslala ili šalje novac odmah po prijemu;
- stranka ostavlja utisak da ne zna mnogo o primaocu plaćanja ili je oprezna pri davanju informacija o njemu;

- nekoliko stranaka vrši prenos novčanih sredstava istom primaocu plaćanja ili ostavljaju utisak da imaju iste podatke za identifikaciju, npr. adresu ili broj telefona;
- platna transakcija nije praćena traženim podacima o platiocu ili primaocu plaćanja;
- iznos koji je poslat ili primljen ne odgovara prihodima stranke (ako je poznato).

Na nizak rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- prethodno ponašanje stranke koja je dugogodišnji klijent pružaoca usluge ne izaziva sumnju niti ukazuje na postojanje rizika od pranja novca i finansiranja terorizma;
- iznos transfera je nizak (ipak, obveznici moraju imati u vidu da transakcije u malom iznosu same po sebi ne moraju predstavljati okolnost koja ukazuje na niži rizik od pranja novca i finansiranja terorizma).

Rizik načina uspostavljanja poslovnog odnosa

33. Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

1) ne postoje ograničenja u pogledu instrumenta plaćanja, npr. plaćanja gotovinom ili plaćanja proizvodima elektronskog novca koji predstavljaju izuzetak od obaveze vršenja mera poznavanja i praćenja stranke, u skladu s članom 16. Zakona;

2) način uspostavljanja poslovnog odnosa obezbeđuje određeni stepen anonimnosti;

3) platna usluga se u potpunosti pruža preko interneta bez odgovarajućeg obezbeđenja identifikacije;

4) platna usluga se pruža preko zastupnika:

- koji zastupa više pružalaca platnih usluga,

- kod koga je promet, u poređenju sa ostalim zastupnicima na sličnim lokacijama, neuobičajen (npr. neuobičajeno veliki ili mali iznosi transakcija, neuobičajeno velike gotovinske transakcije, veliki broj transakcija neznatno ispod graničnog iznosa (limita) propisanog za sprovođenje pojačanih mera i radnji praćenja ili poslovanje zastupnika van radnog vremena),

- kod koga je veliki deo poslovanja vezan za platioce i primaoce plaćanja iz država u kojima je pravni i institucionalni okvir takav da postoji visok stepen rizika od pranja novca i finansiranja terorizma,

- u odnosu na kog postoji sumnja u vezi s načinom i doslednom primenom politika za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma na nivou grupe,

- koji nije iz finansijskog sektora, odnosno ne obavlja finansijsku delatnost kao osnovnu;

5) platna usluga se pruža preko razgranate mreže zastupnika u različitim državama;

6) složen lanac pružanja usluge (npr. uključen je veliki broj posrednika koji posluju u različitim državama ili je lanac pružanja usluge takav da onemogućava praćenje platnih transakcija).

Na nizak rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- zastupnici su regulisane finansijske institucije;
- platne usluge se sastoje u prenosu s računa koji glasi na ime stranke kod finansijske institucije rezidenta Republike Srbije, odnosno rezidenta EEP ili je stranka dokazala da je ovlašćena da raspolaže sredstvima na tom računu, a primalac sredstava je rezident Republike Srbije, odnosno rezident EEP.

Geografski rizik

34. Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- platilac ili primalac plaćanja je stalno nastanjen ili privremeno boravi, odnosno ima sedište ili trajno obavlja delatnost u državi čiji je pravni i institucionalni okvir takav da postoji visok stepen rizika od pranja novca i finansiranja terorizma;
- primalac plaćanja je stalno nastanjen ili privremeno boravi, odnosno ima sedište ili trajno obavlja delatnost u državi u kojoj je slabo razvijen regulisani bankarski sektor, što znači da se za plaćanja mogu koristiti usluge prenosa novčanih sredstava koje pružaju neregulisani subjekti (npr. *hawala*, tradicionalni sistem prenosa novca koji se koristi u arapskim zemljama i Južnoj Aziji, pri čemu se novac isplaćuje agentu koji zatim nalaže svom saradniku u odnosnoj državi ili području te države da novac isplati krajnjem primaocu).

4. Društva za osiguranje

35. Društvo za osiguranje koje obavlja poslove životnog osiguranja dužno je da radi sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma posebno prepoznaje rizike koji ukazuju na sumnjive transakcije i upravlja tim rizicima tako da onemogući aktivnosti koje bi mogle biti okarakterisane kao pranje novca i finansiranje terorizma.

Rizik stranke

36. Rizik stranke podrazumeva procenu da li je stranka s kojom saraduje društvo za osiguranje povezana s višim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma. Pod strankom se podrazumeva ugovarač osiguranja, odnosno osiguranik, osim u slučaju da je drugačije naznačeno.

Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

1) priroda stranke:

- stranka, stvarni vlasnik stranke, korisnik osiguranja ili stvarni vlasnik korisnika osiguranja je funkcioner,
- starost stranke (u ovom slučaju osiguranika) je neuobičajena za vrstu traženog proizvoda (npr. kupac je veoma mlad ili veoma star),
- ugovor ne odgovara finansijskoj sposobnosti stranke;

2) ponašanje stranke:

- u vezi sa ugovorom (npr. stranka često prenosi ugovor na drugog osiguravača; česti su i neobjašnjivi otkupi, naročito kada se povraćaj vrši na različite bankovne račune; stranka snosi visoke troškove tražeći prevremeni prekid ugovora; stranka prebacuje ugovor na nepovezanu treću stranu; zahtev stranke da promeni ili poveća osiguranu sumu i/ili premiju je neuobičajen ili prekomeran),

- u odnosu na korisnika osiguranja (npr. osiguravač je upoznat s promenom korisnika osiguranja tek po ispostavljanju odštetnog zahteva; stranka menja korisnika osiguranja i imenuje nepovezanu treću stranu; osiguravač, stranka, stvarni vlasnik stranke, korisnik osiguranja ili stvarni vlasnik korisnika osiguranja su u različitim jurisdikcijama),

- u vezi s plaćanjima (npr. stranka koristi neuobičajene načine plaćanja ili sredstva koja omogućavaju anonimnost; plaćanja s različitih bankovnih računa bez objašnjenja; plaćanja od banaka koje nisu osnovane u zemlji boravišta stranke; stranka vrši česta plaćanja ili plaćanja u visokoj vrednosti, gde je to neočekivano; plaćanja primljena od nepovezanih trećih lica).

Rizik proizvoda

37. Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

1) proizvodi osiguranja su novi na tržištu, tj. nisu ranije nuđeni i moraju se posebno pratiti radi utvrđivanja stvarnog stepena rizika;

2) proizvod osiguranja koji omogućava:

- plaćanja od trećih lica čiji identitet nije utvrđen,

- plaćanja premije visoke ili neograničene vrednosti, prekomerna plaćanja ili veliki obim plaćanja za premije niske vrednosti,

- gotovinska plaćanja;

3) jednostavni pristup akumuliranim sredstvima, npr. proizvod dozvoljava delimično podizanje ili prevremeni otkup polise osiguranja u bilo koje vreme, uz ograničenu naknadu ili troškove;

4) proizvod osiguranja koji se koristi:

- za trgovanje na sekundarnom tržištu,

- kao sredstvo obezbeđenja otplate kredita;

5) anonimnost, npr. proizvod olakšava ili dozvoljava anonimnost stranke ili korisnika osiguranja.

Na nizak rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- suma osiguranja se isplaćuje samo na unapred definisani događaj, npr. smrt ili na određeni datum, kao što je slučaj s polisom životnog osiguranja za otplatu duga, koja pokriva potrošačke i hipotekarne kredite i gde se isplata vrši tek u slučaju smrti osigurane osobe;

- polisa nema otkupnu vrednost;

- proizvod nema investicionu komponentu;
- ne postoji mogućnost plaćanja premije osiguranja od strane trećih lica;
- proizvod zahteva da se ukupna ulaganja ograniče na niskoj vrednosti;
- polisa životnog osiguranja je s niskom premijom;
- proizvod dozvoljava samo redovne uplate premije niske vrednosti, npr. ne dozvoljava preplaćivanje;
- ne može se vršiti otkup polise u kratkom ili srednjem roku;
- polisa se ne može koristiti kao sredstvo obezbeđenja;
- nisu dozvoljena gotovinska plaćanja.

Rizik poslovnog odnosa

38. Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti u vezi s kanalima distribucije osiguranja:

- prodaja osiguranja bez fizičkog prisustva stranke (npr. onlajn prodaja) bez adekvatnih zaštitnih mera, kao što su elektronski potpisi ili elektronski dokumenti za identifikaciju;
- dugi lanci posrednika u osiguranju;
- posrednik u osiguranju se koristi u neobičnim okolnostima (npr. neobjašnjiva geografska udaljenost).

Na niži rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- posrednici su dobro poznati osiguravaču, koji je uveren da posrednik primenjuje mere poznavanja i praćenja stranke, srazmerno riziku koji je povezan s poslovnim odnosom;
- proizvod je dostupan samo zaposlenima određenih kompanija koje imaju ugovor sa osiguravačem životnog osiguranja za svoje zaposlene, npr. kao deo paketa beneficija.

Geografski rizik

39. Geografski rizik postoji ako se transakcija povezana s proizvodom osiguranja obavlja preko rizične države, odnosno ako je lice uključeno u tu transakciju rezident rizične države.

Na visok rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- osiguravač, stranka, stvarni vlasnik stranke, korisnik osiguranja ili stvarni vlasnik korisnika osiguranja imaju sedište u državi koja je povezana s većim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma;
- premije se plaćaju preko računa otvorenih kod finansijskih institucija osnovanih u državi koja je povezana s većim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma;

- posrednik ima sedište ili je povezan s državom koja je povezana s većim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Na niži rizik mogu ukazati sledeće okolnosti:

- države se identifikuju iz verodostojnih izvora, poput međusobnih evaluacija ili detaljnih izveštaja o proceni, u smislu postojanja efikasnih sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma;

- države se identifikuju iz verodostojnih izvora, u smislu niskog nivoa korupcije i drugih kriminalnih aktivnosti.

5. Društva za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima

Rizik stranke

40. Na veći rizik mogu ukazati aktivnosti koje obavljaju sledeće stranke:

1) stranka koja poslovnu aktivnost ili transakciju obavlja pod neuobičajenim okolnostima, pod čim se podrazumeva:

- često i neočekivano uspostavljanje, bez ekonomskog opravdanja, poslovnih odnosa, kao što je zaključivanje više ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu u kratkom periodu (bez obzira na to da li su zaključeni s jednim ili s više društava za upravljanje),

- česti transferi sredstava iz jednog dobrovoljnog penzijskog fonda u drugi,

- izmena ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu radi uvećanja iznosa doprinosa,

- učlanjivanje u dobrovoljni penzijski fond, odnosno uplate sredstava na individualni račun lica kod kojih zbog godina starosti ne postoji mogućnost znatnog perioda akumulacije,

- raskidanje ugovora o penzijskim planovima i ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu ubrzo nakon njihovog zaključivanja, a naročito ako je reč o visokim iznosima doprinosa,

- zahtev da se sredstva akumulirana na individualnom računu člana dobrovoljnog penzijskog fonda isplate na tekući račun trećeg lica ili na račun lica na teritoriji države u kojoj se ne primenjuju standardi u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;

2) stranka kod koje je, zbog strukture, pravne forme ili složenih i nejasnih odnosa, teško utvrditi identitet njenog stvarnog vlasnika ili lica koja njome upravljaju;

3) lice čiju je ponudu za uspostavljanje poslovnog odnosa odbilo drugo društvo za upravljanje, bez obzira na koji se način saznalo za tu činjenicu, odnosno lice koje ima lošu reputaciju;

4) stranka čiji je izvor sredstava nepoznat ili nejasan, odnosno koji stranka ne može dokazati;

5) stranka koja uspostavlja poslovnu saradnju bez fizičkog prisustva;

6) stranka za koju su radnje i mere poznavanja i praćenja stranke poverene trećem licu.

Rizik transakcije

41. Pod rizikom transakcije kod društava za upravljanje podrazumevaju se transakcije koje nemaju ekonomsku opravdanost, poput povlačenja sredstava sa individualnog računa člana dobrovoljnog penzijskog fonda u kratkom periodu nakon njihove uplate.